

**СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ І ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

Олександр БЕРЛАЧ

*кандидат архітектури,
доцент кафедри образотворчого мистецтва
Волинського національного університету імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна.*

Oleksandr BERLACH

*candidate of architecture,
Associate Professor of the Department of Fine Arts
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine.
sasha.berlach@gmail.com*

**ФРАНЦ ЧЕРНЯК І ЛЬВІВСЬКА ШКОЛА ДЕКОРУВАННЯ
ХУДОЖНЬОГО СКЛА**

**FRANZ CHERNYAK AND LVIV SCHOOL OF DECORATION
ART GLASS**

Постановка проблеми. Франц Черняк є помітним представником мистецької еліти України. Твори майстра гутного скла широко відомі як в Україні, так і за її межами. Вони характеризуються пластичною довершеністю, лаконізмом, виразною художньою мовою, наповнені філософським змістом.

В кінці ХХ – на початку ХХІ століття в Україні спостерігається активний розвиток гутництва. Великої уваги заслуговують окремі школи: київська та львівська. Діапазон їх діяльності у застосуванні провідних новітніх технологій надто широкий і досі науковцями не достатньо вивчений.

Стрімкий розвиток технологій виготовлення сучасного художнього скла окреслено рамками 90-ті роки ХХ – початок ХХІ століття. Виразними рисами новизни й характерної своєрідності позначені численні скляні та кришталеві вироби львівських авторів. Відродження традицій оздоблення художнього скла, гутництва в наш час пов'язане з діяльністю П. Семененка, братів М. та І. Осецьких, М. Павловського та Ф. Черняка [2].

Аналіз останніх наукових публікацій. Наукова зацікавленість питанням декорування гутного скла виникає у 1950-ті – на початку 1960-х років, що співпадає з відродженням мистецтва гуті. Це частково окреслено у працях В. Рожанківського, А. Зельдич, у статтях І. Сакович та К. Малишка, М. Яницької, В. Василенка, Ф. Петрякової та інших.

І. Сакович звернулась до проблеми співіснування традиційного та інноваційного шляхів у сучасному українському декоративно-прикладному мистецтві [1, с. 32]. У роботі Ф. Петрякової особливу увагу приділено проблемі розвитку гутних традицій в українському склярстві. Цю монографію, що носить аналітичний характер, можна розглядати як найбільш ґрунтовне мистецтвознавче дослідження з питань специфіки гутного скла [3, с. 160].

Першокласний ілюстративний матеріал зібраний в альбомі «Сучасне українське художнє скло» автора-упорядника Ф. Петрякової, де у розділі художнього скла викладено інформацію про провідних художників Києва та Львова, особливості їхнього індивідуального мистецького спрямування.

Сучасні техніки декорування скла описано в нарисі народного художника України Ф.Черняка «Львівське гутне скло другої половини ХХ століття» [4, с. 164]. Майстер в історичному аспекті аналізує формування львівської гутної школи, дає вичерпну характеристику новітнім технологіям декорування, ознайомлює читача з творчим доробком провідних майстрів львівської фабрики гутного скла. Львівські майстри у своїх творчих пошуках по-сучасному переосмислюють класичні форми скляних виробів і створюють пластично незвичайні твори з елементами комбінування різних технік. Такими є вироби Л. Вихаревої, Є. Мері, Богуславського, Л. Нагорного, Р. Шаха, Ф.Черняка та інших [2].

Мета. Проаналізувати художньо-стильові особливості декорування художнього скла на прикладі творчої спадщини Франца Черняка.

Вклад основного змісту. Франц Черняк народився 10 липня 1938 року в селі Лютина Прешівського округу у Словенії, але разом з родиною у 1947 році переїхав в Україну. Село Боратин Луцького району що на Волині стало його малою батьківщиною. Тут він навчався у школі, вивчав і пізнавав красу рідного краю, за допомогою фарби і пензля спробував відтворити власні почуття та враження на полотні.

«Скло – моє життя. Без нього не уявляю свого існування. Хоч би де я був, думка постійно пульсує. Око часом вихоплює з навколишнього світу, здається, незначні деталі, проте вони збуджують фантазію, дають поштовх до пошуків», - говорить Франц Черняк [4, с. 4].

Творчий шлях майстра розпочався після закінчення Львівського училища прикладного мистецтва імені Труша у 1963 році та Львівського державного інституту декоративного та прикладного мистецтва у 1971 році. Ф. Черняк – учень Р. Сельського і Д. Крвавича, перебував на посаді професора кафедри художнього скла Львівської національної академії мистецтв. Митець довгий час проживав у Львові. З 2002 року він – народний художник України. На даний час проживає у Словенії.

Франц Черняк має три авторські свідоцтва за творчо-технологічні розробки. Близько 500 зразків масової продукції розроблено митцем для вітчизняного виробництва та для експортування до Словенії, Угорщини, Бельгії, Голландії, Америки, Японії та інших країн. Він – учасник більше 60-ти виставок, у тому числі персональних, які відбулися у Львові Києві, Братиславі та інших містах.

Щодо простору, то для Черняка існують дві його іпостасі: реальний, в якому живуть його камерні та монументальні твори, і створений ним, де відбувається певне дійство, де існує інший, фантазійний світ, нерідко навіяний снами. Те, що існувало в глибинах душі, проявлялося сюрреалістичними образами (металеві фігурки складувів потрапили у видуті ними скляні кулі), фантастичними космічними пришельцями («Марсіани», «Космічні маски»).

Ф.Черняк любить й поважає традицію, водночас він усвідомлює, що консерватизм у «фольк-арті» – його провідна риса, але не стандартність. Саме

тому митець доводить своїми роботами, що творчість гутників була позбавлена умисної архаїзації. Художник не «використовує» традицію – він її розвиває, він переконаний, що перебільшення так званого «традиційного» – це не тільки повторення, але й вияв абсолютної невпевненості автора в собі. Він не підвладний моді, не прибічник імітації скла під інші матеріали. Йому цікаво поєднувати, здавалося б, непоєднувані матеріали – скло і метал («Звірі», «Тунгуський метеорит»), скло і камінь («Космічні об'єкти»), опрацьовувати контрасти прозорого й кольорового скла («Марсіанки»), віднаходити саме в прозорому склі дедалі нові виражальні можливості.

Висновки і перспективи подальших розробок. У цій науковій розвідці зосереджено увагу на такій класифікації творів, яка не вичерпує творчого потенціалу і широкого діапазону творчого доробку Ф. Черняка. Всі історичні періоди в доробку митця мали вплив на творчий потенціал майстра та на формування художньо-стилістичних особливостей авторських ідей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кара-Васильєва Т. Декоративне мистецтво України. У пошуках «великого стилю». К.: Либідь, 2005. 280 с.
2. Корнієнко Н. Українське гутне скло. URL: <https://uartlib.org/ukrayinske-gutne-sklo> (дата звернення 12 серпня 2023).
3. Петрякова Ф. С. Українське гутне скло. К.: Наукова думка, 1975. 160 с.
4. Черняк Ф. Львівське гутне скло другої половини ХХ століття: Нарис історії. Львів: ЛНАМ, 2006. 164 с.

Лілія БОБИК (ПРОЦІВ)

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри музикознавства та
методики музичного мистецтва
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка, Україна*

Lilija BOBYK (PROTSIV)

*PhD (Pedagogy), Associate Professor
of Volodymyr Hnatiuk Ternopil
National Pedagogical University
Ternopil, Ukraine
LilijaB@ukr.net*

РОЗВИТОК ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ДІАЛОГ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ ТРАДИЦІЙ

DEVELOPMENT OF HIGHER MUSICAL EDUCATION IN UKRAINE: THE DIALOGUE OF EUROPEAN AND NATIONAL TRADITIONS

Сучасна політична та соціокультурна ситуація в Україні, боротьба за національне самозбереження та остаточне утвердження українців як європейської нації, яка сповідує цінності свободи, демократії, гуманізму, її